

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра журналістики та мовної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

“СХВАЛЕНО”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Інна САВИЦЬКА

“ _____ ” _____ 20____ р.

на засіданні кафедри журналістики та
мовної комунікації

протокол №12 від “17”квітня 2025р.

Завідувач кафедри

Світлана ХАРЧЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП 06 «Журналістика»

_____ Світлана ХАРЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Теорія масової комунікації»**

Галузь знань 06 Журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Освітня програма «Журналістика»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: д-р філол. наук, проф. Степаненко М. І.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Теорія масової комунікації»

Курс є фундаментальним складником підготовки бакалаврів за спеціальністю «Журналістика». Він системно й послідовно знайомить студентів із засадничими концепціями, класичними моделями та стратегійними функціями масової комунікації в сучасному суспільстві з акцентом на закономірному взаємозв'язкові медіа, аудиторії та суспільства крізь призму історичних етапів розвитку комунікаційних теорій, впливу масових повідомлень на громадську думку, культуру й поведінку. Особливу увагу приділено аналізу інформаційних потоків, медіавпливу та трансформації комунікацій в умовах цифрової епохи. Курс покликаний формувати базове розуміння тих процесів комунікації, які сприяють успішному професійному становленню у сфері журналістики та медіа

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	061 Журналістика	
Освітня програма	Журналістика	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	60 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу полягає в осягненні студентами сутності інформації, масової інформації, поширення масової інформації як основи діяльності мас-медіа, природи масової комунікації як явища, структури масовокомунікаційного процесу, функцій масової

комунікації, оволодіння навичками протистояння масовокомунікаційного впливу, маніпулювання тощо.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі журналістики

загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань

ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.

ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усь ого	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Комунікація та інформація. Маси													
Тема 1. Комунікація. Складники й цілі комунікаційних актів.	1,2	14	4	4			6						
Тема 2. Інформація. Соціальна (масова)	3,4	14	4	4			6						

інформація. Інформація в журналістиці.													
Тема 3. Маси. Поява мас і масової комунікації.	5	8	2	2			4						
Тема 4. Масмедіа (журналістика) як система.	6,7	14	4	4			6						
Тема 5. Основні етапи зародження та розвитку масмедіа.	8	10	2	2			6						
Разом за модулем 1		60	16	16			28						
Модуль 2. Масова комунікація. Масовокомунікаційний процес													
Тема 1. Масова комунікація.	9	12	2	2			8						
Тема 2. Масовокомунікаційний процес.	10,11	16	4	4			8						
Тема 3. Функції масової комунікації.	12,13	16	4	4			8						
Тема 4. Стратегічні комунікації	14,15	16	4	4			8						
Разом за модулем 2		60	14	14			32						
Усього годин		120	30	30			60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Комунікація. Міжособистісна комунікація.	2
2	Складники й цілі комунікаційних актів. Функції комунікації.	2
3	Інформація. Масова інформація.	2
4	Якісні параметри інформації, їх суб'єктивність. Соціальна (масова)інформація. Інформація в журналістиці (масмедіа).	2
5	Маси. Поняття мас у соціології й комунікативістиці.	2
6	Масмедіа (журналістика) як система. Підсистеми органів масової інформації (ОМІ).	4
7	Основні етапи зародження та розвитку масмедіа.	2
8	Масова комунікація .	2
9	Масовокомунікаційний процес	4

10	Функції масової комунікації.	4
11	Стратегічні комунікації.	4

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжособистісна комунікація	2
2	Невербальна і вербальна комунікація	2
3	Властивості, вимірювання та оцінювання інформації	2
4	Специфіка масово-інформаційної діяльності	2
5	Суспільно-політичні пріоритети ЗМІ	2
6	Орган масової інформації як перехрестя різних чинників	2
7	Масова інформація в життєдіяльності суспільства	2
8	Процес продукування масової інформації	2
9	Масова комунікація як явище	2
10	Маси та комуніканти як чинники масової комунікації	2
11	Масовий вплив та його технології	2
12	Типологічна еволюція зарубіжної періодики ХХ–ХХІ ст.	2
13	Розслідувальна журналістика ХХ–ХХІ ст.	2
14	Поява та розвиток радіомовлення. Радіо у Другій світовій війні	2
15	Телебачення та його значення для світової масмедійної сфери	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Схеми й теорії комунікації.	6
2	Українське законодавство про поняття «інформація». Аспекти і параметри інформації. Якісні параметри інформації, їх суб'єктивність.	6
3	Маси і політика.	4
4	Інформаційний простір. Економічні аспекти журналістської діяльності.	6
5	Пражурналістські явища. Власне журналістика.	6
6	Полеміка навколо домінант масової комунікації.	8
7	Взаємодія комуніката і комуніканта. Комуніканти, аудиторія. Зворотний зв'язок у минулому і зараз. Перешкоди при масовому комунікуванні.	8
8	Типологія функцій масової комунікації.	8
9	Комунікація як інформування і налагодження співпраці.	8

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- співбесіда;
- реферати, есе;
- тестування;
- захист практичних робіт ;
- захист індивідуальних та командних проєктів;
- створення та захист презентацій;
- виступи на наукових заходах;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання.

8.Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Комунікація та інформація. Маси		

Лекція 1. Комунікація. Міжособистісна комунікація	<i>ПРН 2, 4, 5, 8, 12</i> в тому числі здобувач вищої освіти знатиме сутність понять «інформація», «масова інформація», «масово інформаційна діяльність»; правила міжособистісної комунікації; складники й цілі комунікаційних актів; функції комунікації; специфіку поширення масової інформації через мас-медіа; способи невербальної і вербальної комунікації; історію розвитку комунікації, формування її науково-теоретичних та критичних засад; особливості природи і структури комунікативного процесу; специфіку масово-інформаційної діяльності; підсистеми органів масової інформації; основні етапи зародження та розвитку масмедіа; умітиме визначати кількість і якість інформації, оптимальний її обсяг для поширення; складники й цілі комунікаційних актів; функції комунікації; застосовувати оптимальні методи і прийоми поширення масової інформації; здійснювати всебічний аналіз процесу комунікації; робити зіставний аналіз теорій масової комунікації; розрізняти учасників масового спілкування за функціями, завданнями, методами, засобами праці тощо; відрізняти себе, фахівця, від представників суміжних професій; застерігати себе від використання засобів, способів, форм масового спілкування, не властивих обраній професії; будувати та використовувати схеми й теорії комунікації; застосовувати українське законодавство та дотримуватися його вимог під час роботи в інформаційному просторі; розуміти економічні аспекти журналістської діяльності.	1
Практичне заняття 1. Міжособистісна комунікація.		5
Лекція 2. Складники й цілі комунікаційних актів. Функції комунікації.		1
Практичне заняття 2. Невербальна і вербальна комунікація.		5
Лекція 3 Інформація. Масова інформація.		1
Практичне заняття 3. Властивості, вимірювання та оцінювання інформації.		5
Лекція 4 .Якісні параметри інформації, їх суб'єктивність. Соціальна (масова)інформація. Інформація в журналістиці (масмедіа).		1
Практичне заняття 4. Специфіка масово-інформаційної діяльності		5
Лекція 5. Маси. Поняття мас у соціології й комунікативістиці.		1
Практичне заняття 5. Суспільно-політичні пріоритети ЗМІ.		5
Лекція 6. Масмедіа (журналістика) як система.		1
Практичне заняття 6. Орган масової інформації як перехрестя різних чинників.		5
Лекція 7. Підсистеми органів масової інформації (ОМІ).		1
Практичне заняття 7. Масова інформація в життєдіяльності суспільства.		5
Лекція 8. Основні етапи зародження та розвитку масмедіа.		1
Практичне заняття 8. Процес продукування масової інформації.		5

Самостійна робота. Схеми й теорії комунікації. Українське законодавство про поняття «інформація». Маси і політика. Інформаційний простір. Економічні аспекти журналістської діяльності. Пражурналістські явища. Власне журналістика.		30
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Масова комунікація. Масовокомунікаційний процес		
Лекція 9. Масова комунікація.	ПРН 2, 4, 5, 8, 12 в тому числі здобувач вищої освіти знатиме сутність понять «масовоінформаційна діяльність», масова комунікація; розумітиме етапи створення та застосування масовокомунікаційного процесу, можливості впливу інформації на маси; знатиме та розумітиме зародження, розвиток, правила, функції та можливості розслідувальної журналістики ХХ–ХХІ століть, функції масової комунікації; етапи розвитку радіомовлення, його важливість у комунікаційному процесі; умітиме використовувати адекватні технології та моделі для створення комунікативних дискурсів; пояснювати, чому представники суміжних професій працюють в одному середовищі, але кожен займається своєю справою або починають підміняти одне одного; пояснювати, чому тисне середовище масової комунікації на фахівців, що працюють у ньому, і які засоби й способи запобігання тому тискові; коректно працювати зі своєю аудиторією як виявом маси; відповідально ставитися до масової інформації; відстоювати свою професійну точку зору щодо місця і ролі своєї професії в структурі масового спілкуванні.	1
Практичне заняття. 9 Масова комунікація як явище.		5
Лекція 10. Масовокомунікаційний процес		1
Практичне заняття 10. Маси та комуніканти як чинники масової комунікації		5
Лекція 11. Масовокомунікаційний процес		1
Практичне заняття 11. Масовий вплив та його технології.		5
Лекція 12 . Функції масової комунікації.		1
Практичне заняття 12 .Типологічна еволюція зарубіжної періодики ХХ–ХХІ ст.		5
Лекція 13 . Функції масової комунікації.		1
Практичне заняття 13. Розслідувальна журналістика ХХ–ХХІ ст.		5
Лекція 14. Стратегічні комунікації.		1
Практичне заняття 14. Поява та розвиток радіомовлення. Радіо у Другій світовій війні		5
Лекція 15. Стратегічні комунікації.		1
Практичне заняття 15. Комунікація як інформування і налагодження співпраці.		5

Самостійна робота		35
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати, презентації повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3072>;
2. Основи масової комунікації: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 061 «Журналістика» / Уклад. Барчан О.В., Толочко Н.В. Ужгород, 2024;
3. Сучасні теорії масової комунікації: навчально-методичний посібник для проведення лабораторних занять (для студентів відділення журналістики) / Укл. Толочко Н. В., Барчан О. В. Ужгород, 2022;
4. Бежнар Г.П. Теорія масової культури: курс лекцій: навчальний посібник Київ, 2020.

10. Рекомендовані джерела інформації

ОСНОВНІ

1. Владимиров В.М. Напрями осучаснення теорії масової комунікації: Монографія. Київ: Видавництво "Наукова столиця", 2023. - 209 с.
2. Горпинич О.В., Архипова А.О. «Соціологія масових комунікацій та медіапланування». - 2018.
3. Житарюк Мар'ян Теорії та моделі масової інформації (Масова комунікація) : навч.-метод. посібник/Мар'ян Житарюк. – Львів:ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 244 с.
4. Зражевська Н.І. Теорія медіа та суспільства : навч.посіб./Н.І.Зражевська. К. :Київ:ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. — 198 с.
5. Квіт С. Масові комунікації. Друге видання, виправлене і доповнене. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.
6. Різун В. В. Теорія масової комунікації: Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2012. 260с.

ДОПОМІЖНІ

1. Гудошник О. Медіатизація усної історії: нові формати та платформи. Медіасфера: локальне та глобальне. Колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро : Журфонд, 2021. 214 с.
2. Діпфейк та дезінформація: практ. посіб. / Агнешка М. Вальорска; пер. з нім. В. Олійника. К.: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020.
3. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ : «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с.
4. Конфліктно-чутлива журналістика: короткий словник-довідник термінів і понять / Н. В. Виговська, Ю. В. Любченко, К. Г. Сірінюк-Долгарьова. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 94 с.
5. Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. Дніпро : ДНУ імені О. Гончара, факультет систем і засобів масової комунікації, 2019. Вип. 12. 156 с.
6. Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. Дніпро : ДНУ імені О. Гончара, факультет систем і засобів масової комунікації, 2020. Вип. 13. 155 с.
7. Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 232с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Академія української преси [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу : <http://www.aup.com.ua/>
2. Гугл-академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
3. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>
4. Зернецька О. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.twirpx.com/file/758667/>

5. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>
6. Медіаграмотність. URL: <https://ms.detector.media/>
7. Медіакритика. URL: www.mediakrytyka.info
8. Навчальний курс МедіаДрайвер. URL: <http://mediadriversonline.com/>
9. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Онлайн-курс «Медіаграмотність: практичні навички». Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA102+2018_T3/course/.
11. Партико З. В. Теорія масової інформації та комунікації: Навчальний посібник. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/737581>
12. Телекритика. Вся правда про медіа [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/>